

Overzicht beschermde soorten en de Wheme Natura 2000 onderbouwing

Legenda

- Rietorhis
- Dwergvleermuis, passerend
- Dwergvleermuis, andere verblijfplaats
- Ruige dwergvleermuis, passerend
- ▲ Laatvlieger, passerend
- Watervleermuis, passerend
- Kamsalamander
- Rugstreepdpad

De Wheme
beschermde soorten
waarvoor ontheffing FFwet is verkregen

Dienst Stadsbeheer
Sector Regie
Afdeling OR

september 2009

Natura 2000 toets

De Wheme op gebiedsbescherming Gelderse Poort en IJsseluitwaarden

Project de Wheme in grote lijn

Het project De Wheme is onderdeel van de herstructurering van de wijk Malburgen. Doel van deze integrale herstructurering is:

1. vernieuwing en verbetering van het woonmilieu: sloop (ca. 1250), nieuwbouw (ca. 3000) woningen en structurele woningverbetering;
2. verbetering van de voorzieningen: clusteren en vernieuwen school- en zorgvoorzieningen, verplaatsing van sportlocaties (in oost en west), verbeteren bestaande winkelcentra en aanleg nieuw winkelsteunpunt;
3. verbeteren van de ruimtelijke hoofdstructuur: verbetering van de groenstructuur, vergroten van de gebruiksmogelijkheden van het omringende groen en herinrichting van slecht functionerende openbare gebieden

Het project bestaat uit de realisatie van ca 300 woningen rond de Immerlooplas en de inrichting van het omliggende gebied. Bij de herinrichting van deze voormalige kleiwinning is het mede uitgangspunt deze stadsrand van Malburgen naast landschappelijk te versterken ook een recreatieve betekenis te geven als uitloopgebied voor de wijk. Naast deze specifieke "stadsrandopvang" heeft het gebied alle kansen voor de verbinding tussen de stad en ommeland en dan met name met het zuidelijk gelegen Immerloopark en krijgt het route netwerk naar het toekomstige park Lingezegen specifiek aandacht.

De Wheme is een schakel in de groene structuur in de wijk. De groen/blauwe lijn Noord-Zuid en Oost-West (de Singel) sluiten hier aan op de natuurkern/ natuurzone op stadsniveau. Ook binnen het gebied zal een zonering van natuur en cultureel groen en recreatief gebruik plaatsvinden. Het natuurlijk groen heeft hier de boventoon en zal aansluiten op de potentieel natuurlijke vegetatie. Behoud van de bestaande natuurwaarden is daarbij uitgangspunt, het benutten van de potentiële waarde als natuurkern/ natuurzone op stadsniveau is daarbij de uitdaging. Qua natuurdoelen wordt aangesloten bij wat er is en op de ambities die in het gemeentelijk Groenplan zijn aangegeven en de uitgangspunten die in het provinciaal beleid voor de EHS/ EVZ 29 (model ijsvogelvlinder- kleine stapstenen open bos in een landschapszone) voor de zuidelijk Immerlooplas zijn geformuleerd.

Gebiedsbescherming Gelderse Poort en IJsseluitwaarden

Bij de gebiedsbescherming Gelderse Poort betreft het de aanwijzing van het gebied in het kader van de EU-Vogelrichtlijn en EU-Habitatrichtlijn. Het gehele winterbed van de rivier, inclusief de landbouwpercelen, behoort tot het begrensde gebied. Het bevaarbare deel van de rivier behoort niet tot het meest geschikt leefgebied van kwalificerende soorten en is derhalve niet meegenomen.

Het gebied is in het kader van de Vogelrichtlijn aangewezen voor: roerdomp, kwartelkoning, zwarte stern en ijsvogel. Deze soorten gebruiken het gebied als broed- en foerageergebied. Kolgans, grauwe gans en slobbeend benutten het gebied als overwinteringsgebied en/of rustplaats.

Bij de begrenzing is tevens rekening gehouden met het leefgebied van de in het gebied in behoorlijke aantallen voorkomende vogels van de soort: porseleinhoen, blauwborst, kleine zwaan, wilde zwaan, nonnetje, visarend, slechtvalk, dodaars, fuut, aalscholver, rietgans, smient, kraakeend, wintertaling, pijlstaart, tafeleend, meerkoet, kievit, grutto en wulp.

In het kader van de Habitatrictlijn is het een belangrijk gebied voor habitatype:

3270	Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot de Rivierganzenvoet-associatie en/of het Moerasandijvie-verbond (<i>Chenopodietum rubri</i> p.p. en <i>Bidention</i> p.p)
6120	*Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
91E0	*Alluviale bossen met Zwarte els (<i>Alnus glutinosa</i>) en Es (<i>Fraxinus excelsior</i>) (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
91F0	Gemengde bossen langs grote rivieren met Zomereik (<i>Quercus robur</i>), Steeliep (<i>Ulmus laevis</i>) en Es (<i>Fraxinus excelsior</i> of <i>Fraxinus angustifolia</i>) (<i>Ulmenion minoris</i>)

Soort

1337 Bever

* habitatypen en soorten die in de bijlagen van de Habitatrictlijn als prioritair zijn aangemerkt

Verder aangemeld voor habitatype:

6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
6510	Laaggelegen schraal hooiland met Grote vossenstaart en/of Grote pimpernel (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)

En de soorten Nauwe korfslak, Rivierprik, Zeeprik, Zalm, Bittervoorn, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad en Kamsalamander.

Nieuwe plannen of projecten in en in de nabijheid van speciale beschermingszones dienen conform de richtlijnen getoetst of ze direct of indirect (zgn. externe werking) effect hebben op de gebiedsbescherming. In de strategische milieubeoordeling van de Stadsregio Arnhem Nijmegen ten behoeve van het Regionaal Plan 2005-2010 is geconstateerd dat de effecten op de Vogel en Habitatrictlijn (VHR) ten gevolge van woningbouw, binnen de aangegeven contouren de VHR gebieden niet beïnvloeden door ze op bestaande bebouwing aan te sluiten. In dat kader is wel aangegeven dat de toetsing van plannen in de nabijheid van een beschermd gebied betrekking heeft op gebieden binnen een afstand van 2 kilometer. Dit project ligt daar binnen. Deze toelichting geeft duidelijkheid over de bestaande waarden van het gebied en de effecten op de VHR.

Effect van project de Wheme op Natura 2000

Bij het project de Wheme gaat het feitelijk om:

- uitvoering bodemsanering (voormalige huisvuilstort);
- bouw van ca. 300 woningen; hiervoor zal een deel van de rand van de huidige plas transformeren van groen naar bebouwing.
  - o daarvoor zal de spontane opslag van wilgen struweel en ruigte aan de noord en westzijde verdwijnen.
- Verleggen van een watergang.
- realiseren groene kern:
  - o aanleg dijkprofiel als promenade
  - o plaatselijk uitdiepen van de rand plas, realiseren niveauverschil reliëf en waterdiepte ter zijde van de woningbouw

- o bestaande rabattenstelsel gebruiken voor recreatieve routing
- o inrichtingselementen ter verhoging van attractiviteit nog nader bepalen kuntsobject/vogel kijkhut o.i.d.
- o spontane vestiging planten en dieren.

Van het ca. 30 ha grote gebied zal straks 20 % worden uitgegeven voor wonen of bestaan uit verhardingen (wegen, fiets en voetpaden) en 80 % bestaat uit water en groen.

Het gebied zelf is geen onderdeel van Natura 2000, wel ontwikkelen zich habitattypen die ook eigen zijn aan het Natura 2000 gebied. Het gebied heeft dus alle kans in het regionale natuurnetwerk een rol te vervullen.

Voor de inrichting van de groenstructuur is een voorontwerp opgesteld. Aan de noord- en westzijde komt een bebouwde rand welke aan de plaszijde begrensd wordt door een groene zoom met natdraszones met water en riet, gras en boomgroepen. In de groene zoom is een wandelpromenade opgenomen, eenvoudig van vorm (een groene dijk) direct grenzend aan de watergang, is ruimte voor recreatief mede gebruik. Grote boomgroepen die spontaan in de plas zijn ontstaan geven een dieptewerking en schermen de Immerlooflats af. De bestaande boomgroepen op het terrein rondom de scholen aan de Zwanebloemlaan worden aangevuld met enkele nieuwe boomgroepen op de grens van de groene zoom en het schoolterrein.

Dit centrale groengebied aan de zuidzijde van Malburgen vormt samen met het zuidelijker gelegen bestaande Immerlooplas- en park een natuurkern/ natuurzone in Arnhem Zuid.

De groeninrichting zal hoofdzakelijk een natuurlijke karakter hebben. Naast een nieuwe rand is in de voormalige kleiput een herinrichting voorzien, om een meer open watergebied te behouden.

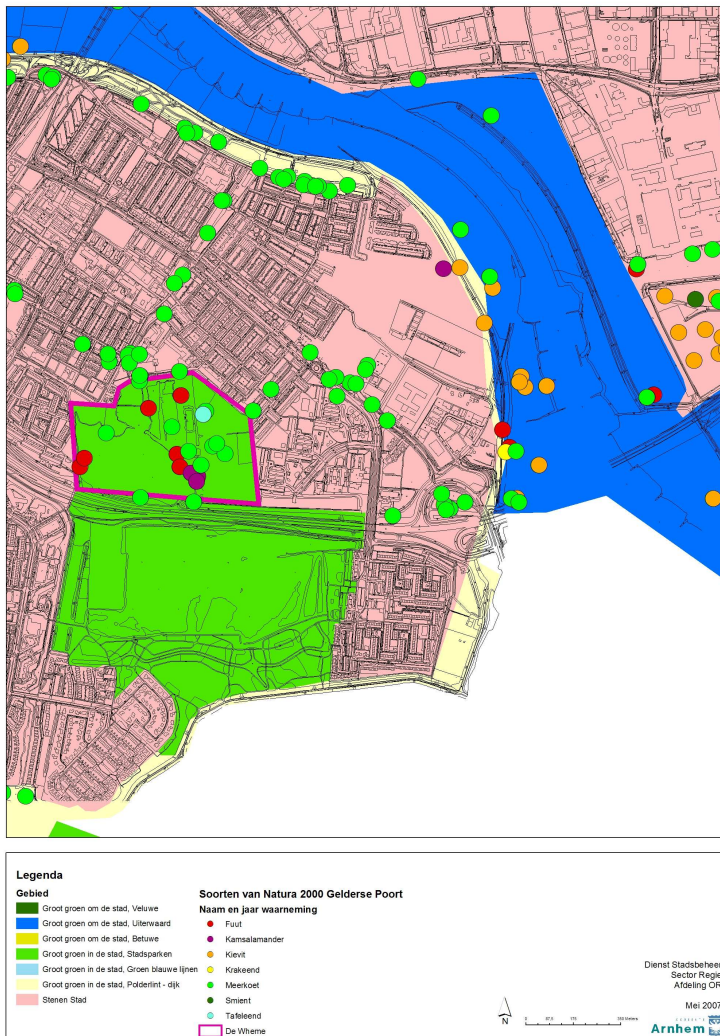
Plaatselijk is een clumb van bomen voorzien uitgaande van de bestaande spontane beplanting. De bestaande visie wordt momenteel uitgewerkt in een definitief ontwerp. De bestaande natuurwaarden, zijn uitgangspunt voor het ontwerp. Een deel van de voorbereidende werkzaamheden is eind 2008 gestart.

Op basis van de lopende monitoring van flora en faunawaarden heeft het gebied inmiddels de volgende natuurwaarden ontwikkeld. De Natura 2000 soorten zijn in onderstaand kaartbeeld weergegeven.

Type bescherming	soorten	
rode lijst soorten	grauwe vliegenvanger, kneu, spotvogel, huismus	
beschermd, tabel 1 Ffwet	konijn, grote kaardebol, egel, kleine watersalamander, bruine kikker, gewone pad, groene kikker (complex), middelste groene kikker, brede wespenorchis	
beschermd, tabel 3 Ffwet	jachtgebied van gewone dwergvleermuis, watervleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis	
broedvogels	bergeend, boomkruiper, bosrietzanger, braamsluiper, fazant, fitis, grasmus, grauwe gans, waterhoen, wilde eend, witte kwikstaart, zanglijster, zwarte kraai, zwartkop, grote bonte specht, heggemus, houtduif, kleine karekiet, kleine pleivier, knobbelzwaan, kuifeend, scholekster, sperwer, staartmees, tjiftjaf, tuinfluiter, turkse tortel, Vlaamse gaai, Nijlgans, rietgors, spotvogel, kauw, koekoek, roodborst, groene specht, groenling, grote lijster, buidelmees, buizerd	
Natura 2000	fuut, tafeleend, kievit, meerkoet, kamsalamander.	

Bron:
 Schoppers, J. Broedvogels Malburgen. Vogelwerkgroep Arnhem e.o. 1996.
 Zwarts, M. Vaatplanten Immerloo Noord. KNNV Afd. Arnhem. 2002.
 Lenders, R. Herpetofauna van Arnhem. RAVON. 1992.
 Oproep bewoners Arnhem. gemeente Arnhem. 1999 – 2006.

Anonymus. Monitoring Malburgen. De Groene Ruimte. 2004 – 2006.

Hoewel behoud van bestaande waarden uitgangspunt is, kan tijdelijke verstoring niet worden uitgesloten. Voor de (tijdelijke) aantasting van natuurwaarden die in het kader van de Flora en faunawet zijn beschermd heeft de gemeente ontheffing van het ministerie van LNV.

De herinrichting van het gebied is gericht op het ontwikkelen van een woon en recreatief verblijfsgebied binnen het gebied de Wheme. Tijdens de uitvoering en na realisatie van het project worden geen verstoringen verwacht op het Natura 2000 gebied Gelderse Poort, omdat er:

- geen sprake is van areaal vermindering binnen Natura 2000 gebied.
- geen structurele verandering plaatsvinden aan de grondwaterstand en er dus geen sprake is van verdroging ten gevolge van deze bebouwing. Voor de bouw zal wel tijdelijke bemaling aan de orde zijn. Er komt een bemalingsplan waarbij de effecten op het Natura 2000 nadrukkelijk worden nagegaan en meegenomen.
- geen sprake is van vernatting met negatief effect op bepaalde vegetaties, hoewel de situering van bepaalde stedelijke watergangen worden aangepast, wordt het bestaande peilbeheer niet gewijzigd. De centrale plas van de Wheme houdt zijn eigen waterregime, dit is niet door de mens gestuurd maar wordt indirect beïnvloed door de waterstanden in de Nederrijn.

- geen nieuwe verontreiniging aan de orde is, een oude verontreiniging wordt opgeruimd. Daarnaast speelt mee dat de Wheme een gebied is waar in de direct omgeving drinkwater wordt gewonnen en de milieupogave gericht is op stand still- step forward.
- de geluidsbelasting niet direct, nog indirect toeneemt.
- verlichting vanuit dit gebied geen effect geeft op de gebiedsbescherming; daarnaast is binnen het plan uitgangspunt dat de lichtuitstraling naar de grote groen eenheid, gezien de bestaande natuurwaarden tot een minimum wordt beperkt.
- geen sprake is van mechanische effecten op de omgeving.
- geen sprake is van versnippering; de wijze van inrichting van het gebied en de beoogde zonering maken het mogelijk dat het gebied als natuur stapsteen op regionaal niveau kan gaan mee functioneren.
- geen wijziging van invloed door menselijk (recreatief) gebruik, de recreatieve opvang wordt binnen Malburgen geoptimaliseerd en is onderdeel van de zonering binnen het project de Wheme.

In het kader van het vraagstuk versnippering dient te worden opgemerkt dat de herontwikkeling van Malburgen het mogelijk heeft gemaakt de bestaande dijk van de Nederrijn bij de Bakenhof te verleggen, waardoor ca 11 ha oorspronkelijk binnendijs gebied buitendijs is komen te liggen. De natuurontwikkeling is daar inmiddels in ontwikkeling.

Conclusie

In de strategische milieubeoordeling van de Stadsregio Arnhem Nijmegen ten behoeve van het Regionaal Plan 2005-2010 is geconstateerd, dat de effecten op de Vogel- en Habitatrichtlijn ten gevolge van woningbouw, binnen de aangegeven contouren de VHR-gebieden niet beïnvloeden door ze op bestaande bebouwing aan te sluiten. In het gebied de Wheme is dit ook nadrukkelijk aan de orde. Gezien het plan, waarbij de realisatie van woningbouw in nauwe samenhang met een landschappelijke en natuurlijke inrichting plaatsvindt, waarbij bestaande natuurwaarden zoveel mogelijk worden gerespecteerd; gezien de ligging ten opzichte van Natura 2000 gebied en het ontbreken van een directe verbinding tussen dit plan en het Natura 2000 gebied, is er voldoende zekerheid dat er geen sprake is van negatieve effecten op de doelen van de gebiedsbescherming. Er vindt geen beïnvloeding plaats.

Aangezien negatieve effecten (verstoring- en verslechtering) op de doelen kunnen worden uitgesloten, is geen vergunning in het kader van de NB-wet vereist.